

OBSERWACJE I ZAPISY STANU POGODY W OBSERWATORIUM ASTRONOMICZNYM UNIWERSYTETU JAGIELLOŃSKIEGO

Pierwsza stacja meteorologiczna w Krakowie i jednocześnie jedna z najstarszych na ziemiach polskich, istnieje od 1 maja 1792 roku. Obecnie należy ona do Stacji Naukowej Zakładu Klimatologii Instytutu Geografii i Gospodarki Przestrzennej. W jej skład wchodzi dwa punkty pomiarowe: stacja historyczna usytuowana przy oknie II piętra budynku i stacja klimatologiczna, funkcjonująca od 1958 roku na terenie Ogrodu Botanicznego oraz zbiór materiałów archiwalnych związanych z działalnością Stacji.

Stacja Meteorologiczna powstała w Obserwatorium Astronomicznym, którego dyrektorem został desygnowany przez Komisję Edukacji Narodowej młody profesor Jan Śniadecki (1756-1830). Przez bogatą i różnorodną działalność obserwacyjną, edukacyjną i publicystyczną Jana Śniadeckiego odegrało istotną rolę w rozwoju nauk przyrodniczych w Uniwersytecie Jagiellońskim. Śniadecki zdobywał wiedzę matematyczną, astronomiczną i przyrodniczą w uczelniach zagranicznych, zapoznał się z przyrządami meteorologicznymi oraz obserwacjami pogody. Meteorologia początkowo znajdowała się na uboczu naukowych zainteresowań Śniadeckiego, jednakże jego wszechstronne działania odzwierciedliły się również w tej dziedzinie nauki. Założył stację meteorologiczną przy Obserwatorium i osobiście wykonał i zapisał wyniki pierwszej obserwacji 1 maja 1792 roku. Opracował także pierwszą profesjonalną instrukcję do prowadzenia obserwacji i zapisów stanu pogody. Do sierpnia 1825 roku stacja działała z pewnymi przerwami, spowodowanymi sytuacją polityczną i finansową na ziemiach południowej Polski. W roku tym dyrektor Maksymilian Weisse (1798-1863) wprowadził dużą dyscyplinę w prowadzeniu stacji, zakupił nowe przyrządy i sam opracował serię barometryczną.

Od roku 1865 stacja przy Obserwatorium Astronomicznym UJ stała się ośrodkiem edukacyjnym i badawczym dla powstałej sekcji meteorologicznej Komisji Fizjograficznej, która skupiała stacje meteorologiczne w tzw. sieci galicyjskiej. Dyrektorzy Obserwatorium, profesorowie: Franciszek Karliński (1830-1906), z początkiem XX wieku Maurycy Pius Rudzki (1862-1916) i od 1919 roku – Tadeusz Banachiewicz (1882-1954) z pełnym zaangażowaniem kontynuowali pracę stacji meteorologicznej. Obserwacje były wykonywane bez przerw w latach I i II wojny światowej. Od 1958 roku działa stacja meteorologiczna, zgodnie z zasadami współczesnych instrukcji Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej,

włączona do sieci stacji tego Instytutu. Wyposażenie stacji stale było zwiększane i unowocześniane, ale w dalszym ciągu pomiary wykonuje się w tych samych miejscach i tradycyjnymi metodami. Jest to warunek zachowania jednorodności serii pomiarowych, a poza tym sprzyja wysokiej ocenie jakości obserwacji. Liczne badania przebiegu elementów meteorologicznych – ciśnienia, temperatury, wilgotności powietrza, opadów atmosferycznych, zachmurzenia, usłonecznienia i innych, przedstawione w setkach opracowań naukowych od pierwszej połowy XIX wieku do lat bieżących świadczą o wielkiej przydatności gromadzonych materiałów obserwacyjnych, wykorzystywanych w problemie dotyczącym globalnego ocieplenia klimatu.